

Van je leven een verhaal maken

bijbelse bouwstenen uit vier seizoenen

Jan C. den Hertog

Narratio

Inhoud

Voorwoord	5
Winter, Advent, Kerst	7
wachten, hopen, nieuwe geboorte	
Wat zou je nog dromen?	9
Wakker worden voor een nieuwe tijd	14
Maagdelijke geboorte	19
Alles één	23
Lente, naar Pasen toe	29
ontkiemen, aan het licht komen	
Wil ik mens zijn?	31
Tot je dienst	38
Wonderlijke zegen	44
Zomertijd, Pinksteren	49
opademen, vrucht dragen, genieten	
Is het water? Is het wijn?	51
Kansen op een vierkante meter	57
Eén dag alleen maar bemind	64
Herfst, de feesten voorbij	71
loslaten, inkeren, wachten	
Een dwaze koop	73
Na de eerste vreugde	78
De schaamte ondervangen	84
Autumn leaves	90
Nawoord	96

ISBN 978 90 5263 4494
NUR 707

© 2018 theologische uitgeverij Narratio,
Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem
tel. 0183 62 81 88 e-mail: info@narratio.nl

Actuele informatie is te vinden op www.narratio.nl

Onze uitgaven zijn ook te koop via de boekhandel en
www.kerkboek.nl (ook in België)

Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestandskopie, luisterboek, Digi-boek, Internet-PDF of op welke andere wijze dan ook, behoudens voor eigen gebruik, zonder de voor-afgaande toestemming van de uitgever c.q. de auteur. Citaten tot maximaal vier regels zijn toegestaan, grotere citaten vallen onder het overnamerecht waarvoor toestemming is vereist, tenzij gedaan in het kader van een recensie.

Voorwoord

John Updike, Amerikaans schrijver, wilde na de aanslagen van 09/11 het geloof opgeven, maar deed dat toch niet: 'Iets in mij wilde dat er van mijn leven een verhaal werd gemaakt.' Dat doen godsdienstige tradities inderdaad: ze vertellen verhalen, wij weven die in in de gebeurtenissen van ons leven, en zo schrijven we ons eigen verhaal. Het is een verhaal over waar we vandaan komen, wat ons blij maakt of boos, waar we naar uitzien en hopen te komen. Een verhaal ook met daarin alles wat menselijk is, én van God. We vertellen het om er, al vertellend, ja tegen gaan zeggen. Elk mens doet zoiets, bewust of onbewust. En niet voor niets: het doet ons goed.

De verhalen uit de joodse en christelijke traditie worden in kerken verteld in een jaargang van winter, lente, zomer en herfst, met de bij die seizoenen horende feesten en voorbereidingstijden. Dit boekje biedt bij die jaargang een aantal meditatie aan: verhalende en mijmerende teksten waarin het verhaal van de geloofstraditie en het eigen levensverhaal contact met elkaar zoeken.

De teksten lenen zich voor persoonlijke overweging, maar ook om samen over te mediteren, bijvoorbeeld door close reading. Dan worden de teksten hardop en traag gelezen, met soms een korte onderbreking voor een opmerking of een gesprek.

Voor de opgenomen bijbelgedeelten vormden de NBV ©2004/2007 en een Marcusvertaling van M.H. van der Zeyde het uitgangspunt. Vaak week ik echter af om dichter bij de grondtekst te blijven.

Ten slotte. Hierboven gebruikte ik het woordje 'God', en ook in de aangeboden teksten komt u het regelmatig tegen. Het is een woord dat vragen op kan roepen. In mijn eerdere boekje *Aan leven toekomen* schreef ik daar iets over. Dat herhaal ik nu niet. Laat hier de leestip voldoende zijn het woordje 'God' te zien als een verlegenheidswoord. Een raadselwoord dat uitdrukking geeft aan de bestaanservaring dat het leven ons soms te groot is. Het is een woord dat daarom ook in het eigen levensverhaal op z'n plaats kan zijn.

Jan C. den Hertog

Winter, Advent, Kerst

wachten, hopen,
nieuwe geboorte

Wat zou je nog dromen?

*E*ens zal de dag komen dat de berg met de tempel van de Eeuwige rotsvast zal staan, verheven boven de heuvels, hoger dan alle bergen. Volken zullen daar samenstromen, machtige naties zullen zeggen: 'Laten wij optrekken naar de berg van de Eeuwige, naar de tempel van Jakobs God. Hij zal ons onderrichten, ons de weg wijzen, en wij zullen zijn paden bewandelen.' Vanaf de Sion klinkt zijn onderricht, vanuit Jeruzalem spreekt de Eeuwige. Hij zal rechtspreken tussen machtige volken, over grote en verre naties een oordeel vellen. Dan zullen zij hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers en hun speren tot snoeimessen. Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander volk, geen mens zal meer weten wat oorlog is. Ieder zal zitten onder zijn wijnrank en onder zijn vijgenboom, door niemand opgeschrikt, want de Eeuwige van de hemelse machten heeft gesproken. Laat andere volken hun eigen goden volgen – wij vertrouwen op de naam van de Eeuwige, onze God, voor eeuwig en altijd.

(Micha 4, 1-5)

Jezus' moeder en broers kwamen naar hem toe, maar ze konden niet bij hem komen vanwege de menigte. Zijn toehoorders zeiden tegen hem: 'Uw moeder en uw broers staan buiten, ze willen u spreken.' Maar hij antwoordde: 'Mijn moeder en mijn broers-en-zussen, dat zijn zij die het spreken van God horen en doen.' (...) Terwijl ze hun weg vervolgden, zei iemand tegen hem: 'Ik zal u volgen waarheen u ook gaat.' Jezus zei tegen hem: 'De vossen hebben holen en de vogels van de hemel hebben woningen beneden, maar de mensenzoon kan zijn hoofd nergens te ruste leggen.'

(Lucas 8,19-21, 9,57-58)

Opgeven?

Dat rijk van God, van vrede: wat moet je met die droom? Micha ziet het wel voor zich, maar nog steeds is het het oude liedje van eerst oorlog, dan worden de mensen moe en is het vrede – tot ze vergeten hoe erg het was, en dan wordt het weer oorlog. Zou je dat dromen daarom niet opgeven: want of je daar nou gelukkig van wordt? Die droom blijft uit, dat stelt teleur om te beginnen. En als je dan koppig toch volhoudt, wat geeft dat meer dan alleen maar onrust? Boeddhisten bijvoorbeeld nemen veel meer: 'Het is zoals het is, voeg je erin, zo wil het het leven!' En inderdaad, wat zou dat een rust geven: dat het is zoals het is. Vrede ooit? Je weet dat het er niet van komt. Laat alles z'n weg gaan, ook het geweld, ook het kwaad. Het kan niet anders. En misschien is het wel ergens goed voor... Dat zijn aantrekkelijke gedachten. Rustgevende vooral. Je zou wat meer thuis raken hier. Maar raak je zo ook iets kwijt? Dat ging ik me toen afvragen.

Rust van rustelozen

Nouja, het eerste dat je kwijtraakt dus is dat protest; want wie droomt van vrede protesteert tegen oorlog. Dat raak je kwijt en dat geeft rust inderdaad, zo'n rust als van het boeddhisme. En van de dieren. Want dieren protesteren ook niet. Die passen zich aan, voegen zich naar wat er gebeurt, volgen hun natuur eenvoudig; geen probleem, geen protest. Maarja, wij zijn mensen. Raak je iets menselijks kwijt dus? Want het is waar, dat dromen en protesteren is typisch iets voor mensen. Typisch iets voor ons die, helaas, niet helemaal thuis zijn hier, iets onrustigs in ons hebben. Maar die, en dat is apart, daarin ook rust kunnen vinden, in die onrust. Wij zijn onrustig, dat erkennen we – en dat, die erkenning, geeft rust. We leggen ons neer, niet bij alles wat er gebeurt maar dat dat ons onrustig maakt, alles, dáárbij leggen we ons neer. En dát geeft rust, soms. Dat moet een echt menselijke rust zijn: de rust van

rustelozen. Dat eerst, toen ik dacht wat je kwijt zou raken als je niet langer droomde: dat typisch menselijke van die onrust, met soms daarbij ook rust...

Maar bovendien, dat dromen is niet alleen maar romantiek, niet alleen maar wegdromen van de werkelijkheid, het brengt ons juist dichterbij de werkelijkheid. Soms geneest er iemand totaal onverwachts. Soms verzoenen zich twee mensen van wie je dat nooit meer had gedacht. Soms, in de duinen bijvoorbeeld, ontkiemen er zaadjes die daar eeuwen hebben gelegen. Wat zijn wij in een wonderlijk bestaan terecht gekomen! Het meeste weten wij niet, zeggen wetenschappers naarmate ze meer weten. Mystici zeiden dat eerder al: wij leven in grote geheimen. Ook daarom dat dromen van ons en protesteren: er is meer mogelijk, kom op, wie weet hoe ver we nog kunnen komen! Dat dromen met andere woorden houdt ons open voor wat je kunt noemen het volle leven. Wie niet meer droomt, denkt die over dat leven van ons niet veel te klein?

God-in-ons

En dan is er nog iets, het laatste, mij is het het liefste. Als iemand mij zou zeggen: 'Dat koninkrijk van God, van vrede, dat komt niet, het waren mensen die dat bedachten. Begrijpelijk natuurlijk, zo doen mensen dat – maar van God? God is een woord van mensen!' Als ze dat zouden zeggen, dan zou ik m'n schouders ophalen, ik zou een beetje lachen want wat moest ik zeggen, en ik zou gewoon doorgaan, ik zou erin blijven geloven. Want ik heb iets koppigs in me, iets eigenwijs. Maar misschien zo iets van 'God' ook? Zo ben ik ernaar gaan kijken. 'God': dat dat een woord is voor iets-in-ons dat maar niet wennen wil aan wat kinderen overkomt in oorlogen, en oude mensen ook, en jonge mensen evengoed die zo hun leven vergooien. Iets in mij maakt zich kwaad dan, heeft verdriet, hoopt ook soms, ja – maar 'iets in mij' is het dat dat doet, ik constateer het:

dat het gebeurt. Maar als niet van mijzelf, ergens. Want lag het aan mij, ik had het allang opgegeven. Maar iets in mij... God in mij, zo ben ik ernaar gaan kijken.

En dat dus mensen dat woordje noemen nog steeds, dat woordje 'God,' en van vrede dromen dus ook, dat ze dat doen omdat ze toe willen laten, voor waar willen houden, dat ze meer zijn dan vlees en bloed alleen, meer dan neuronen, hormonen, wat ook dat op röntgenfoto's vast te leggen is, dat ze ook nog, noem het, 'ziel' zijn, of: geïnspireerd, letterlijk met iets ingeblazen, dat ze kind zijn van God, zo kun je het ook zeggen, of kind van de toekomst: dat er, vanuit de toekomst, een Stem klinkt, tot in ons heden, in ons eigen hart, en dat die ons roept: 'Verlaat je stad, je land, er is iets beters voor je weggelegd!' Abraham, toekomstmens.

Allerlei namen kun je eraan geven, maar steeds geef je naam aan iets-in-ons dat ons dat dromen bezorgt, iets dat ons te sterk is vaak, we kunnen dat dromen bijna niet laten. En we willen het niet laten ook, lijkt het – en waarom dat weten we geeneens. Want of het zin heeft, zelfs dat weten we niet. Maar we willen het domweg niet kwijt.

Vreemd sterk

Zoals bij Jezus. Ook hij wist van 'dat-in-hem,' en dat hij dat hoe dan ook niet op wilde geven. Hoe dan ook. Want wat een onrust gaf hem dat: nog geen steen had hij om z'n hoofd op neer te leggen, en geen moeder en broers-en-zussen had hij: 'Mijn moeder en broers-en-zussen, dat zijn zij die de wil van

God doen.' Zo zei hij dat wel, en dan wist je: die man kwam nooit thuis zo natuurlijk. Maar zijn onrust was de onrust van God, geloofde hij, en daarvan werd hij rustig: als mijn onrust de onrust is van God, wat zou mij dan nog kunnen deren?

Ik stel me voor, hij had iets wat Paulus, een latere volgeling van hem, ook had. Die zegt het zo, het staat in een van zijn brieven:

Dus geraken wij wel vaak in het nauw, maar het snijdt ons de adem niet af. Ook zijn wij dikwijls verlegen om raad, maar radeloos hoeven wij niet te zijn. Zelfs worden wij soms heel heftig vervolgd, maar nimmer ten diepste verlaten. Al slaan de brutalen op aarde ons neer, wij raken voor God nooit verloren.
(2 Kor. 4, 8 en 9)

Dat dromen van Jezus en Paulus, en al die anderen vandaag, het is veel onrust wel in hen, maar daaraan voorbij organiseert zich kennelijk ook iets sterks, iets van een vreemd soort rust. Als is het in hen: God...

Dus ja, dat dromen van Micha en al die anderen: waarom je het voort zou zetten? Misschien vooral omdat we van vlees en bloed zijn weliswaar, kwetsbaar dus, en erg gewoontjes allemaal ook – maar met in ons, sterk en rustig, en altijd terugkerend, iets van een geheim ook. En wie zou het geheim van z'n leven op willen geven?